

Kasteel d'Ursel

MAGAZINE

Afgiftekantoor
2099 Antwerpen X
P 509 274

Monumentenstrijd

- Een nieuwe kerk voor Hingene
- Windkracht 10, the making of
- Leven op een kasteel

PROVINCIE
ANTWERPEN

Inhoud

- WELKOM & AANKONDIGING 2-3
- EVENEMENT. Een nieuwe kerk voor Hingene 4-5
- MUZIEK IN HET KASTEEL 6-7
- IN DE KIJKER. Een vreemde eend in de bijt? 7
- UIT HET ARCHIEF. Leven op een kasteel 10-11
- OP DE WERF. Laag-bij-de-gronds 12
- GROEN. Een blik op het oosten 13
- WINDKRACHT10, THE MAKING OF 14-15
- HOOGTEPUNTEN AUGUSTUS-SEPTEMBER-OKTOBER 2006 16

Colofon

Kasteel d'Ursel

Wolfgang d'Urselstraat 9 | B-2880 Hingene | www.kasteeldursel.be
T 03 820 60 11 | F 03 820 60 15 | kasteeldursel@admin.provant.be

Het magazine van het Kasteel d'Ursel is een uitgave van de deputatie van de provincie Antwerpen: Camille Paulus, gouverneur-voorzitter, Ludo Helsen, Jos Geuens, Frank Geudens, Martine De Graef, Marc Wellens en Corry Masson, leden en Danny Toelen, provinciegriffier.

Jaargang 2, nummer 7, augustus-september-oktober 2006

REDACTIE: Koen De Vlieger-De Wilde, met medewerking van Rozemarijn Bormans, Karel Breugelmans, Johan Geerts, Katrien Hebbelinck, Tom Janssens, Bart Wauters, Jos Winckelmans en met steun van de personeelsleden van het Kasteel d'Ursel.

VORMGEVING: Annemie Druyts

DRUK: Albatros Printing, Boechout

OPLAGE: 5750 exemplaren

Dit magazine werd gedrukt op milieuvriendelijk papier.
ISSN 1781-4464

Beste lezer,

Iets meer dan een maand geleden heeft het kasteel d'Ursel zich kandidaat gesteld voor Monumentenstrijd, een cross-mediaal project van de VRT over het onroerend erfgoed in Vlaanderen. Met een documentairereeks op Canvas, verschillende radioprogramma's en een website worden waardevolle monumenten op de verschillende netten uitgebreid belicht. Het uiteindelijke doel van deze Monumentenstrijd is de verkiezing van een restauratie- of herstelproject dat nadien op een belangrijke financiering mag rekenen.

De ingediende projecten moesten opvallen door hun vernieuwende karakter, hun interessante (her)bestemming of hun meerwaarde voor het publiek. Vereiste was ook dat er in 2008 al concrete resultaten zichtbaar moeten zijn. Tot slot waren de kwaliteit van het erfgoed, de inzet van de initiatiefnemers en het maatschappelijk draagvlak belangrijke selectiecriteria.

Na een eerste selectie door een comité van deskundigen, stelt de VRT in augustus per provincie vijf monumenten of landschappen voor aan het publiek. De geselecteerde projecten krijgen tijdens de Open Monumentendag op 10 september extra aandacht. In de weken nadien kiest kijkend, luisterend en lezend Vlaanderen tien finalisten. Nadien worden deze erfgoedprojecten uitgebreid voorgesteld, opnieuw gevolgd door stemrondes. De winnaar van Monumentenstrijd wordt tijdens de finale in februari 2007 bekendgemaakt.

Maar zover zijn we nog lang niet! Binnen onze provincie zijn er immers heel wat andere monumenten die in aanmerking komen. Niettemin hopen we van harte dat de jury het kasteel d'Ursel zal laten deelnemen. Een programma als Monumentenstrijd is immers de ideale weg om het kasteel bekend te maken bij een groot publiek. Bovendien zou een selectie een mooie erkenning betekenen voor het vele werk dat we als provinciebestuur de afgelopen jaren hebben verzet. Onze inschrijving werd trouwens gesteund door een dik pak aanbevelingsbrieven van de vele partners waar we mee samen werken om het kasteel nieuw leven in te blazen.

Als het kasteel geselecteerd wordt voor deelname aan de Monumentenstrijd, dan zullen we alle abonnees van dit magazine eind augustus per brief op de hoogte brengen. Precies op tijd om tijdens de komende Open Monumentendag de werf van de eerste verdieping – in absolute avant-première – te komen bezoeken. Een uitgelezen kans voor iedereen die zelf de restauratie van een waardevol monument wil beleven!

Wordt hopelijk vervolgd...

Ludo Helsen
Gedeputeerde voor cultuur
lhelsen@provant.be

Koen De Vlieger-De Wilde
Beheerder Kasteel d'Ursel
koen.devlieger@admin.provant.be

Doe het gratis magazine cadeau!

Zou je ons gratis magazine graag thuis ontvangen? Of ken je iemand die geïnteresseerd is in het kasteel d'Ursel? Bezorg ons de juiste adresgegevens en het volgende nummer valt ook bij hen in de brievenbus. Je vindt alle nummers van het magazine ook terug op www.kasteeldursel.be.

Kasteel d'Ursel trakteert

Maandelijks trakteren we de abonnees van dit magazine op gratis kaarten voor evenementen in het kasteel én daarbuiten. Wie met onze groeten van gratis cultuur en ontspanning wil genieten kan zijn of haar e-mailadres opgeven op 03 820 60 11 of kasteeldursel@admin.provant.be.

Kasteel d'Ursel engageert

Wil je als vrijwilliger helpen in het kasteel? Dat kan! Onthaal en toezicht, opbouw van tentoonstellingen, verdeling van promotiemateriaal, kinderopvang, klaarmaken van verzendingen of acteerpresetaties bij evenementen: het behoort allemaal tot de mogelijkheden. Bezorg ons je naam, adres, telefoonnummer en eventueel e-mailadres en vergeet ook je voorkeuren of bijzondere talenten niet te vermelden. Onze vrijwilligers krijgen een forfaitaire kostenvergoeding.

Muziek- en vuurspektakel

Op vrijdag 8 september organiseert de Hingense middenstand al voor de twaalfde keer de jaarlijkse avondmarkt. Naast alle middenstanders nemen ook de lokale verenigingen deel. Verder zijn er nog een rommelmarkt, een kermis, een ballonnenclown en gratis kindergrime.

Net zoals vorig jaar deelt ook het domein d'Ursel in de festiviteiten. Tientallen kaarsen zullen de tuin voor het kasteel verlichten. En om 21 uur brengt Ron Jaluai in dit sprookjesachtige decor een heus muziek- en vuurspektakel: doedelzak, didgeridoo, djembés en conga's, aangevuld met de meest uiteenlopende staaltjes van vuuracrobatie!

Avondmarkt Hingene | Vrijdag 8 september vanaf 17 uur

Evenement

In 2006 bestaat de 'nieuwe' Sint-Stefanuskerk van Hingene precies honderd jaar. Om dat te vieren doken enkele lokale historici – aangevuld met provinciale hulptroepen – in het archief. Het resultaat: een tentoonstelling én een boek.

Op maat van de hertog

Na Hingene en den duc en Tussen salon en strijdtoneel verschijnt in september de derde historische publicatie van het kasteel d'Ursel: *Op maat van de hertog. De bouw van een nieuwe kerk voor Hingene (1872-1906)*. Net zoals de vorige nummers past ook dit boek mooi in een reeks van het kasteel. De kerk grenst immers aan het domein d'Ursel en maakt zo deel uit van de historische site in het midden van het dorp. Bovendien waren de toenmalige hertog en hertogin nauw betrokken bij het hele bouwproject.

Katholiek ondanks alles

In het eerste hoofdstuk verwelkomt lokaal historicus Benny Croket je in het Hingene van voor 1900. Het einde van de 19de eeuw was een tijd van grote maatschappelijke veranderingen, die ook in een klein dorpje niet onopgemerkt voorbij gingen. De

Het hoogkoor van de oude kerk, zoals het er vandaag uitziet.

industriële revolutie bracht treinen, elektriciteit en telefoons naar Klein-Brabant. Maar daarnaast zorgden het verenigingsleven, de dorpspolitiek en de Schoolstrijd voor minstens evenveel animo. Tot slot komt ook het standvastige, katholieke geloof aan bod, met de verschillende parochies, pastoors en processies.

De oude kerk

De kerk die op het einde van de 19de eeuw werd gebouwd, was natuurlijk niet de eerste kerk in Hingene. Op basis van het gebruikte bouw materiaal en de stijl dateert bouwhistorica Linda Van Langendonck de onderbouw van de toren in de 14de eeuw. Aan de hand van de archieven reconstrueert ze de opeenvolgende

verbouwingen, dikwijls op initiatief – en op de kosten – van de hertogen d'Ursel. Doorheen de eeuwen werd het gebouw aangepast aan de heersende mode: eerst de (late) gotiek, dan de barok. De kerk behield dat barokke uitzicht tot op het einde van de 19de eeuw, wanneer de roep om een nieuwe kerk steeds luider klonk.

De toren als splijtzwam

In 1872 waren alle Hingenaars het erover eens: de oude kerk was te klein geworden. Maar over het nieuwe ontwerp, de keuze van de architect en wie dat alles zou betalen waren ze hopeloos verdeeld. In deze bijdrage schetst Benny Croket het eindeloos rondje touwtrekken tussen de kerkfabriek, de gemeenteraad, het

De arbeiders en de architecten, verzameld voor de deur van de kerk.

Bestellen

De nieuwe historische publicatie wordt verkocht in het kasteel, in de kerk (tijdens de tentoonstelling), in de krantenwinkel in Hingene en in de Standaard Boekhandel in Bornem.

Bestellen kan ook door overschrijving van € 10,00 (plus € 2,20 verzendkosten) op rekeningnummer 776-5955213-92 van het Departement Cultuur met vermelding van de titel.

provinciebestuur, de Koninklijke Commissie voor Monumenten én de hertog. Twintig jaar lang zat het dossier muurvast. Pas eind 1893 zou men terug luidop beginnen dromen van een nieuwe kerk, wanneer Jan Joseph Caluwaers, een jonge architect uit Eikevliet, aanbod om de geplande kerk te ontwerpen. Een nieuw hoofdstuk kon beginnen.

De bouw van de nieuwe kerk

In het ontwerp van Caluwaers werden het koor, de kruisbeuk en de kruisingstoren van de oude kerk uitgebreid met een nieuw schip in neogotische stijl. Opnieuw werd er stevig gegalverd, maar in 1898 gingen de voorbereidingen voor de effectieve uitvoering eindelijk van start. Linda Van Langendonck bespreekt de bouwmaterialen, de vordering van de werken en het uiteindelijke uitzicht van de kerk.

De langverwachte wijding

Met de voltooiing van de bouwwerken was het verhaal echter nog niet ten einde. In juni 1900 werd de kerk weliswaar feestelijk in gebruik genomen, maar de officiële wijding door de aartsbisschop zou nog zes jaar op zich laten wachten. De bouw van een grafkelder van de familie d'Ursel en een rechtszaak tegen de aannemer zorgden voor de eerste vertraging. Bovendien wilde de familie ook in de nieuwe kerk 'voor eeuwig' over een eigen tribune beschikken. De overdracht van dit stukje kerk – en vooral de administratieve afhandeling ervan – sleepte lang aan. Pas op 7 augustus 1906 volgde de blijde intrede van kardinaal Mercier. 'Vierendertig jaar na de lancering van de idee had de Sint-Stefanusparochie zijn nieuwe en gewijde kerk...', besluit Benny Croket.

Het interieur van de kerk

In de loop van de eeuwen werden er een heleboel devotie- en kunstvoorwerpen verzameld in de Sint-Stefanuskerk. Het grootste gedeelte van het patrimonium dateert uit de periode van het begin van de 17de eeuw tot het begin van de 20ste eeuw. In deze bijdrage geeft Marc Mees, bij de dienst erfgoed verantwoordelijk voor het roerend erfgoed, een overzicht van het interieur. Zowel het meubilair (lambriseringen, glasramen, altaren, communiebanken, preekstoel, beelden en schilderijen,...) als de cultusobjecten (monstransen, chrismatorium, altaarkruis, kelken, reliekhouders, ...) komen aan bod.

Een portret van de hertog en hertogin d'Ursel

Hoewel hertog Joseph d'Ursel pas na de dood van zijn vader Leon in 1878 betrokken raakte bij het dossier van de kerk, nam hij het zeer ter harte. Maar ook zijn echtgenote Antonine de Mun liet zich niet onbetuigd. Na het plotse overlijden van de hertog Joseph in 1903 vervolgde ze zijn werk met toewijding. Vooral het aanbrengen van de neogotische schilderijen ging haar ter harte: niet alleen financierde ze de schilderwerken, ze volgde ze ook heel nauwgezet en persoonlijk op. Wie zich wil verdiepen in het verleden van de familie d'Ursel komt vroeg of laat bij graaf Baudouin d'Ursel terecht. Als familiehistoricus was hij dan ook de geknipte auteur van een hoofdstuk over het hertogelijk paar dat zo heeft ingezet voor de bouw van de nieuwe kerk.

Epiloog

In een laatste bijdrage schetst Patrick Maervoet, de huidige federatiepastoor van Bornem, de 20ste-eeuwse geschiedenis van de nieuwe kerk. Hij heeft aandacht voor de liturgische veranderingen, de zucht naar meer comfort en de blijvende band met de familie d'Ursel. Helemaal op het einde richt hij zijn blik ook naar de toekomst.

Tentoonstelling

Van 9 tot 24 september loopt in de kerk van Hingene bovendien de tentoonstelling *Kerk op mensenmaat*. Deze tentoonstelling behandelt dezelfde onderwerpen als het boek, maar weidt verder uit over het parochieleven van de laatste honderd jaar. Ook de vele kunstschaten worden getoond, net zoals delen van de oude kerk.

Kerk op mensenmaat is gratis te bezoeken op zaterdag en zondag, van 14 tot 18 uur.

Het beeld van de zittende Onze-Lieve-Vrouw met Kind dateert uit de 14de eeuw en is het meest bijzondere devotie- en kunstobject dat de kerk nu nog bezit.

Joseph d'Ursel

Antonine de Mun

Muziek in het kasteel

Ensemble Walter Boeykens
Elfde Bornemfestival
Zondag 13 augustus en
maandag 14 augustus 2006
20 uur

Met niet aflatende gedrevenheid bezorgde Walter Boeykens de klarinet een ereplaats in het kamermuziek-repertoire. Ook voor dit concert - dat kadert in het Elfde Bornemfestival - koos hij enkele pareltjes van Wolfgang Amadeus Mozart, Aram Katchaturian en Amilcare Ponchielli. Het Ensemble Walter Boeykens is een ensemble à géométrie variable, dat naargelang het programma de beste Belgische en buitenlandse klassieke musici samenbrengt. De meeste leden zijn laureaten van grote internationale muziekwedstrijden en maken deel uit van belangrijke orkesten. Ze hebben contracten met interessante cd-labels en treden op in het internationale muziekcircuit. Voor dit concert omringt Walter Boeykens zich met Marjeta Korosec (viool), Eric Baeten (viool), Thérèse Marie Gilissen (altviool) en Luc Derwez (cello). Het ensemble wordt bijgestaan door Anne Boeykens (klarinet), Marc Roosendans (contrabas) en solist Joachim De Borger (piano).

Programma

Divertimento K.V. 563 van Mozart

Kegelstadt K.V. 498 van Mozart

Trio voor viool, klarinet en piano van Katchaturian

Il Convegno - Divertimento van Ponchielli

Normaal tarief € 12,00

Reductie € 10,00

Cécile Kempnaers (sopraan) en
Jurgen De bruyn (gitaar)
Het Spaanse lied
Zondag 1 oktober 2006
11 uur

Cécile Kempnaers studeerde zang aan het Koninklijk Muziekconservatorium in Gent. Nadien volgde ze 'Vocale Ensemblezang oude muziek' bij Rebecca Stewart aan het Brabants Conservatorium in Tilburg. Later kreeg ze les van Margreet Honig (Amsterdam) en Ingrid Voermans (Den Haag). Momenteel vervolmaakt ze zich bij Jutta Schlegel (Berlijn).

Cécile Kempnaers zingt bij verschillende ensembles, zoals Zefiro Torna, het Huelgas Ensemble (onder leiding van Paul Van Nevel), Collegium Vocale Gent (onder leiding van Philippe Herrewége).

Jurgen De bruyn behaalde de regeringsmedaille voor gitaar aan de muziekacademie van Bornem bij Dirk De Hertogh. Aan het Lemmensinstituut studeerde hij gitaar bij Raphaëlla Smits en luit bij Philippe Malfeyt. Jurgen is artistiek leider van het oude-muziekensemble Zefiro Torna.

Tijdens dit concert brengen ze een hommage aan het Spaanse lied, met werk van Manuel de Falla, Frederico Garcia Lorca, Fernando Sor en Enrique Granados.

Met gratis inleiding in het kader van Concertgeno(o)t door Mathias Pieters en met aperitief in de spiegelzaal!

Normaal tarief € 12,00

Reductie € 10,00

Het aantal plaatsen is beperkt: reserveer tijdig je tickets!

De concerten van het Ensemble Walter Boeykens, Cécile Kempnaers & Jurgen De bruyn en Constantinople worden georganiseerd in samenwerking met cultuurcentrum Ter Dilft.

In het kader van het Elfde Bornemfestival treedt het Ensemble Walter Boeykens ook op in de kerk van Mariekerke (17 augustus), het jachtpaviljoen De Notelaer (18 augustus) en de abdij van Bornem (20 augustus). Onder andere Zefiro Torna, Ammaroma & Traces, het combo Marc Matthys en Toots Thielemans maken er hun opwachting! Wie een abonnement neemt op drie of meer voorstellingen uit het programma krijgt tot twintig procent korting.

Info en reservatie:

Cultuurcentrum Ter Dilft
T 03 890 69 30
info@terdilft.be
www.terdilft.be

Het concert van Dimitri Ivanov en Luc Devos wordt georganiseerd in samenwerking met deFilharmonie.

Info en reservatie:

Kasteel d'Ursel

T 03 820 60 11

kasteeldursel@admin.provant.be

Constantinople & Françoise Atlan Terres Turquoises

Donderdag 12 oktober

20.30 uur

Sinds de oprichting in 1998 creëert het ensemble Constantinople muziek die geïnspireerd is door zuiderse muziektradities, Perzische kunstmuziek en muziek uit de middeleeuwen en de renaissance. De studie van handschriften en de levende mondelinge traditie van de oosterse muziek ondersteunt de zoektocht naar dit muzikaal erfgoed.

Samen met sopraan Françoise Atlan presenteert Constantinople de mooiste bladzijden van de joodse, Arabische en christelijke muziek uit het Middellandse Zeegebied en het Midden-Oosten. Naast instrumentale muziekstukken uit het Ottomaanse Rijk en het oude Perzië staan er Sefardische romances en Moorse zangen uit de Spaanse middeleeuwen op het programma. Zo wordt Terres Turquoises een ode aan de culturele en sociale toenadering tussen volkeren van verschillende kleur en origine.

Het ensemble musiceert met oude Europese instrumenten zoals de luit, de viola gamba en de schalmei, maar gebruikt ook typische instrumenten uit het Midden-Oosten, zoals de sétar, de tombak, de daf, de dayereh en de ud.

Onder artistieke leiding van Kiya Tabassian gaf Constantinople talrijke concerten in Canada, Mexico en Europa. Ook de pers was enthousiast: Constantinople is een vijfsterren muziekensemble dat het publiek meeneemt in een wonderlijke wereld van zuivere emotie en uiterste verfijning!

Normaal tarief € 16,00

Reductie € 14,00

Dimitri Ivanov (viool) & Luc Devos (piano)

deFilharmonie chambreert!

Zondag 15 oktober 2006

11 uur

Iedereen slaapt graag uit op een zondagochtend, maar wie zijn bed verlaat voor het prachtige kasteel d'Ursel beleeft minstens evenveel genot. Enkele muzikanten van deFilharmonie ontsnappen voor eventjes aan het orkestgewoel en treffen elkaar voor een intieme reeks kamermuziekconcerten. Het programma meandert stijlvol tussen charmante barok en aangenaam modern. Een inspirerende babbel en smaakvol aperitief na het concert vormen het begin van een geslaagde zondag!

Voor dit eerste kamermuziekconcert van het seizoen selecteerden Dimitri Ivanov, al jaren de trouwe concertmeester van deFilharmonie, en pianist Luc Devos drie vioolpareltjes. Begin uw zondag met de lentefrisse zangerigheid van Wolfgang Amadeus Mozart, gevolgd door de koesterende weemoed van Edward Elgar en de bitterzoete klanken van Edvard Grieg.

Programma

Vioolsonate in G, KV 301 van Mozart

Vioolsonate in e, opus 82 van Elgar

Vioolsonate in c, opus 45 van Grieg

Het aantal plaatsen is beperkt: reserveer tijdig je tickets!

In de kijker

Na een carrière van twintig jaar liet architect Johan Geerts de werven en plannen voor wat ze waren. Hij volgde zijn hart en sinds 1 februari werkt hij als coördinator klassieke muziek voor het provinciebestuur.

Vreemde eend in de bijt?

Hoe komt een architect in de muziekwereld terecht?

Johan: "Toen ik in 1987 afstudeerde als architect in het H.A.I.R. te Antwerpen, was ik al jaren actief met muziek bezig. Ik was toen al betrokken bij een koor als zanger en bestuurslid. Ik had ook een kleine groep opgericht waarmee we vocale en instrumentale renaissancemuziek uitvoerden. Ik leidde dit ensemble en organiseerde regelmatig concerten. In 1996 voelde ik de noodzaak om het achtkoppige ensemble uit te breiden om het 'grottere' repertoire aan te pakken. Door omstandigheden werd een nieuwe groep opgericht met een dertigtal zangers. Tijdens de eerste jaren kreeg de missie van deze groep stilaan vorm: grootse a-capellaprojecten opzetten waarin polyfonie centraal staat en experimenteren met cross-overs, muziek combineren met andere kunstvormen."

"Ondertussen was het architectenbureau waarin ik vennoot was, uitgegroeid tot een middelgroot kantoor dat gespecialiseerd was in

woningbouw, zowel sociale woningbouw als privé-woningen, en gebouwen in de zorgsector. De toenemende administratieve druk, het gebrek aan professionaliteit van sommige uitvoerders en de steeds groeiende interesse voor mijn muzikale bezigheden hebben me midden vorig jaar aan het twijfelen gezet. Na een periode van 'diepe bezinning' heb ik dan begin dit jaar de knoop doorgehakt. Ik heb gereageerd op een vacature voor 'coördinator klassiek muziek' bij het provinciebestuur. De eerste grote taak was het organiseren van het Festival van Vlaanderen/Mechelen - Kempen."

Het Festival van Vlaanderen/Mechelen - Kempen: dat is een hele mond vol

Johan: "Inderdaad. Het Festival wordt sinds 1986 georganiseerd door de Intercommunale Ontwikkelingsmaatschappij van de Kempen (IOK) en is ondertussen uitgegroeid tot een structureel element in het Kempense cultuuraanbod. De bestaansreden van

dit hoogstaande festival is immers kwalitatieve concerten met een interessante programmering aanbieden aan de Kempische bevolking. Enerzijds moet de plaatselijke muzikliefhebber en/of melomaan geen verre verplaatsingen maken naar de grootsteden, anderzijds is er een duidelijke interesse van mensen uit de ruime regio om deze concerten bij te wonen. Dikwijls waren er immers klinkende namen te gast in historisch waardevolle locaties, zoals kerken, begijnhoven en abdijen. De democratische toegangsprijzen en de invoering van een abonnementsstelsel droegen bij tot de vorming van een vast publiek."

Wat is de rol van het Festival van Vlaanderen?

Het festival van Vlaanderen telt acht afdelingen, waarvan er twee actief zijn in de provincie Antwerpen. Historisch is het zo gegroeid dat alle initiatieven op het grondgebied van de stad Antwerpen onder de directie Festival van Vlaanderen/Antwerpen ressorteren. Alle andere initiatieven vallen onder de bevoegdheid Festival van Vlaanderen/Mechelen. Omdat de concerten in de Kempen een aparte, waardevolle entiteit vormen binnen de werking van Festival van Vlaanderen/Mechelen en omdat het totale festival opgenomen is in de planning van Mechelen, kregen zij het de welluidende naam Festival van Vlaanderen Mechelen/Kempen mee."

Waar komt de provincie dan om de hoek kijken?

Johan: "IOK neemt ook dit jaar weer het initiatief voor deze concertreeks. De lustrumjaargang – het Festival bestaat precies twintig jaar – is echter een overgangseditie. Na overleg tussen de directie van de Intercommunale, het departement cultuur en gedeputeerde Ludo Helsen bleek dat het provincie-bestuur de volledige organisatie en programmering van dit initiatief wenst over te nemen. IOK zal echter tijdens dit overgangsjaar nog intensief betrokken worden bij de praktische organisatie om de aanwezige knowhow, expertise en opgebouwde contacten aan mij door te geven. Bovendien wil het directiecomité van IOK in de toekomst een blijvende financiële inspanning leveren en zal het blijven instaan voor het contact met bestaande sponsors. Anderzijds past de organisatie van een dergelijk Festival perfect in het cultuurspreidingsbeleid van de provincie, net zoals het kasteel d'Ursel trouwens."

Is er naast de organisatie van dit Festival nog ruimte voor andere dingen?

Johan: "Ja hoor. Het provinciebestuur is als subsidiërende overheid betrokken bij verschillende initiatieven die klassieke muziek programmeren. Ik beschouw het als mijn taak deze initiatieven samen met mijn collega Christel Baeten op te volgen en eventueel mee te denken over een zinvolle spreiding van de aangeboden concerten. Dikwijls zie je dat hetzelfde ensemble op enkele dagen tijd meerdere keren optreedt in een heel klein gebied. Misschien is het niet slecht om daar wat meer diversiteit na te streven."

Ook in kasteel d'Ursel worden concerten georganiseerd. Zie je hierin ook een taak voor jou weggelegd?

Johan: "Naar eigen zeggen is muziek niet de sterkste kant van de beheerder. Van zodra ik in dienst was genomen heeft hij mij dan ook uitgenodigd om kennis te maken en te kijken hoe we kunnen samenwerken. Ik was onmiddellijk enthousiast om te helpen met de uitbouw van concerten in het toch wel unieke kader van het kasteel. Zo'n locatie smeekt om te worden gebruikt als concertruimte! Een gepaste programmering kan daar alleen maar toe bijdragen en daaraan wil ik zeker meewerken."

"Dat betekent echter niet dat alles helemaal wordt omgegooid. Momenteel bestaat het aanbod in het kasteel uit enkele grote blokken: drie kamermuziekconcerten van de Filharmonie, drie pianorecitals rond de Internationale Prijs Emmanuel Durlet, een achttal concerten in samenwerking met het cultuurcentrum Ter Dilft en nog enkele concerten door verenigingen die het kasteel huren. Die krachtlijnen zullen zeker blijven bestaan. Er is geen reden om meteen een heleboel concerten in eigen beheer organiseren. Wat niet wegneemt dat we – samen met onze partners – toch meer lijn in de programmering kunnen brengen."

Welke muzikale mogelijkheden zie je dan in het kasteel?

Johan: "Het kasteel was een adellijke zomerresidentie, waar de hertog zijn gasten ongetwijfeld verwende met

muziek. Dat is een constante in de muziekgeschiedenis. Al van in de vroege renaissanceperiode was muziek een middel om het aanzien en de invloed van een kasteelheer kracht bij te zetten. Aanvankelijk componeerde de hofcomponist daarvoor alleen religieuze muziek, maar later kreeg ook de gecomponeerde profane muziek een plaatsje aan het hof. In de 14de en de 15de eeuw was dat vooral als 'functionele begeleiding' tijdens banketten en belangrijke bijeenkomsten. Geleidelijk ging de muziek een eigen leven leiden op kamerconcerten met een hoogtepunt in de barok en de klassieke periode."

"Het lijkt mij daarom een leuk idee om abstractie te maken van de periode waarin het kasteel gebouwd werd voor de tijdsbepaling van de uit te voeren muziek. Radicaal kiezen voor de 18de eeuw zou ons afsluiten van een immens repertoire dat speciaal geschreven werd voor kastelen en paleizen. Er is een uitgebreide keuze aan composities en ensembles om te plannen om lange termijn en zo een variatie te bieden van stijlperiodes, instrumenten, bezetting enzovoort. Ik zou de nadruk leggen op instrumentale muziek, maar natuurlijk zonder liedrecitals of vocale kamermuziek uit het oog te verliezen. Daarnaast zou je ook kunnen werken rond een bepaald jaarthema. Dat kan dan aansluiten bij het thema van andere initiatieven, zoals bijvoorbeeld de Open Monumentendag. Heel wat stof om over na te denken en waar ik graag mijn steentje zou toe bijdragen!"

Meer weten over muziek in de provincie Antwerpen?

Johan Geerts | T 03 240 63 08
johan.geerts@admin.provant.be

Christel Baeten | T 03 240 64 31
christel.baeten@admin.provant.be

Uit het archief

In 1976 publiceerde gravin Hedwige d'Ursel (1902–1987) haar memoires. Ze was de dochter van hertog Robert en Sabine de Franqueville. Samen met haar broer Henri en haar zus May bracht 'Babsie', zoals ze werd genoemd, al haar zomers door in Hingene. Een sfeerbeeld uit het begin van de twintigste eeuw...

Leven op een kasteel

"Hingene! Ik geef het je maar meteen mee dat deze vreemde naam in Vlaanderen een beetje op z'n Chinees wordt uitgesproken: Hing-e-ne. Maar om een of andere vreemde reden heeft onze familie altijd "Aingue" gezegd! Het is minder mooi, maar zo is het. In elk geval was Hingene ons leven, of op zijn minst mijn leven. Van zodra ik het kasteel in de verte kon zien, op het einde van de lange lindedreef, voelde ik mijn hart bonzen in mijn keel. Het was altijd in juni. Elke keer hoopten we dat het wat vroeger zou zijn, maar mijn vader hield van de stad en alle excuses waren goed voor hem om er langer te blijven. Maar uiteindelijk vertrokken we. Ik herinner me niet dat we de reis per trein maakten, met overstap in Mechelen, zoals de bedienden dat deden. Of dat we met de paarden en de koetsen stapvoets de 35 kilometer aflegden, beladen met reiskoffers, linnenmanden, cassettes met zilverwerk en zelfs de piano. Nee, wij kwamen met de auto: een kleine Renault, hoog op zijn poten, blauw met rode wielen, blinkend koperwerk, het stuur als een bord geplaatst op een verticale steel. Het was een van de eerste auto's in België. Ze hadden Isidoor, de kleine koetsier verplaatst van zijn bok naar de chauffeursstoel van de auto waar hij barstte van trots. Maar ik dwaal af. Laat ons terugkeren naar het kleine meisje in de auto die haar naar Hingene bracht en waarvan het geluk groeide, naarmate het kasteel – bij elke draai van de wielen – dichterbij kwam."

"We kwamen altijd 's avonds zodat de bedienden genoeg tijd hadden om alles klaar te maken. Dan reden we door de poort en verder over tweehonderd meter grind tussen veelkleurige bloemperken, afgeboord met appelsienbomen in grote bakken. We stopten voor de brug, overdekt met blauwe regen, zoemend van de bijen. Daar wachtte de oude conciërge Alphonse ons op, samen met zijn dochter Marie en Guillaume de tuinman, in blauwe schort en met grote laarzen. Ook de andere bedienden uit het dorp waren er, met eeltige handen en een gelukzalige glimlach, blij om ons eindelijk terug te zien. Ik rende over de brug. In de reusachtige betegelde vestibule hing nog een beetje koelte van de winter. Tussen hun pilaren en boven de bankjes met kussens in groen velours hingen de zes grote portretten van onze voorouders. Bovenop de pilaren stonden de borstbeelden van de Romeinse keizers. Louis, onze bewonderenswaardige maître d'hôtel, was 's ochtends aangekomen en ontving ons al in vol ornaat, even gelukkig als ikzelf. We gingen de trap op en stopten op elke trede om de Engelse gravures te bekijken die tegen de muur hingen. En dan – eindelijk – onze kamers! Door de gordijnen van witte neteldoek zag je de vijver en verderop de tuin, die zo ver weg leek. Daarachter draaiden de molenwieken langzaam in het open veld. Met een gelukzalig gevoel lieten we ons tussen de verse lakens glijden, wetend dat er voor ons een zomer lag die nooit zou eindigen..."

"Oh, die eerste ochtenden! De zonnestralen weerkaatsten op het wateroppervlak, door de spleten van de luiken, en tekenden op het plafond prachtige lichte en bewegende strepen. Wanneer ik jaren later in Venetië dezelfde lichttrillingen zag op het plafond van mijn hotelkamer, ben ik helemaal tot mezelf gekomen. Na de spelingen van het water kwamen een na een de geuren van de zomer: de oude lindedebomen, de blauwewegen, de rozen, het vers gemaaide hooi. Het ontbijt met verse melk en boterhammen op een blauw en wit tafelkleed. Langs de smalle trap met de ruwe treden in de oostelijke toren kwamen we rechtstreeks in de

Hedwige op tienjarige leeftijd

kamer van *maman*, die nog in de alkoof lag. We sprongen op haar bed. Vader kwam binnen, ontspannen, lachend, al een eerste sigaar rokend die zijn kus op mijn hoofd verpestte.”

“Het kasteel was erg groot maar toch menselijk, gastvrij, vrolijk. We gleden door de geboende gangen, rond de tafel in de antichambre en tussen de grote, gelakte kasten en stormden op en af de trappen. Op de grote marmeren tegels in de vestibule speelden we een spelletje: de zwarte tegels waren de vaste grond en de witte het water, terwijl je de hal moest doorkruisen zonder nat te worden, of omgekeerd, door enkel de witte tegels te gebruiken. 's Avonds speelden we met de ballen op de biljarttafel, waaronder acht mooie bronzen kanonnetjes stonden die we niet mochten aanraken. En als de biljart werd ingenomen door de groten, mochten we de prenten in de bibliotheek bekijken.”

“Toen kwam ook Grannie [haar grootmoeder, Antonine de Mun] aan in Hingene en veranderde ons levensritme subtiel. Iedereen schikte zich min of meer naar haar grillen. Net zoals in Brussel moesten we altijd langs haar gaan vooraleer we buiten gingen. Ze zat dan nog in bed in een alkoof, een witte muts op haar hoofd, en ze dronk bouillon waarin ze kleine stukjes geroosterd brood brak, wat haar kus nog onaangenamer maakte. Tegen de middag installeerde ze zich in haar zetel in het grote salon en las ze luidop haar post, doorspekt met opmerkingen en commentaar. Zorgen, ongelukken, miskramen van de ene of de andere, alles passeerde er en zij leek ervan te genieten. Op mooie dagen namen we het vieruurtje buiten, onder de immense purperen beukenboom. De gedekte tafel – wit tafellaken en zilveren theepot – zag er feestelijk

Gravin Hedwige d'Ursel te paard

uit. Maar als Grannie er was moesten we binnenkomen om te eten, zelfs wanneer ze zelf voor en na het eten buiten zat. Eten in open lucht was voor haar ongepast. Daarna wandelden we langzaam rond de vijver. Die grote vijver waarin het kasteel baadde werd bewoond door heel oude karpers. Elke dag, nadat we van tafel kwamen, lagen ze al op de loer en gooiden we de broodresten door het raam, die ze met een grote zuigende kus ophapten. Het park was bovendien omringd met een lang kanaal dat het domein overal doorsneed. We hadden een mahoniehouten bootje, waarin we urenlang tussen de waterlelies en het eendekroos roeiden.”

“De herfst kwam en ondanks de terugkeer van de slobkousen hield ik ervan. Oh, de geur van die nevelen waarin het kasteel leek te drijven! Ik hield ervan om door de dorre bladeren te lopen, grote kastanjes te vinden, hun bolsters te breken en die mooie glanzende vruchten te proeven. Ik hield ook van de kleine houtkacheltjes die werden aangestoken in alle kamers en die warm en goed voelden. En er waren de chrysanten! Aan de voet van de acht pilaren in de vestibule werden er grote hoeveelheden gezet op houten treden, in halve cirkels en in rijen boven elkaar. Dat rook lekker. Er stond ook een enorme gietijzeren kachel, een vrolijk figuur met een rode buik volgestopt met kolen, die erin slaagde om de vestibule te verwarmen.”

“Ook de appelsienbomen werden binnengehaald. Er waren er een honderdtal – heel mooi, heel oud – in enorme houten bakken, op regelmatige afstand opgesteld langs de bloemperken. We lieten ze buiten staan tot 18 oktober en daarna begon de verhuis. Een tiental mannen kwam uit het dorp met vreemdsoortige kar die werd getrokken door een werkpaard. Met hefbomen tilden de mannen de bakken op, ze draaiden aan een slinger en zetten de bomen zo op de kar. Langzaam bereikte het transport de orangerie, waar de bomen werden opgesteld in vier of vijf rijen en gedurende de hele winter verwarmd. Op regenachtige dagen gingen we er verstoppertje spelen en werden we bedwelmd door hun geur.”

“We konden niet lang genoeg in Hingene blijven. Maar mijn vader had altijd wel iets te doen in de stad, vooral sinds hij senator was. Samen met mijn geliefde nevelen kwam dus onvermijdelijk de terugkeer. De datum van het vertrek werd gekozen en de opschudding begon. De kamers en de overlopen vulden zich opnieuw met reiskoffers. En op een mooie morgen zetten we ons in beweging, met een trieste blik op het verlaten landschap en met het vooruitzicht op een nieuwe winter die – ondanks alles – onverwacht en plezierig zou zijn...”

Op de werf

In deze reeks houdt architecte Rozemarijn Bormans je op de hoogte van restauratiewerken op de eerste verdieping.

Laag-bij-de-gronds

Tijdens de afgelopen maanden werd de volledige vloerconstructie van de eerste verdieping grondig onder handen genomen. De schrijnwerkers onderzochten iedere houten balk in detail op houtrot, ze controleerden de verbindingen en ze verankerden op verschillende plaatsen nieuwe balken in de bestaande constructie. Op de balken werd er een houten multiplex-plaat geplaatst. Op deze werkvloer werden vervolgens alle technische leidingen voor de ventilatie, de verwarming en de elektriciteit aangebracht.

Omdat het kasteel in de loop van de eeuwen zoveel verbouwd is geweest zijn de vloeren opgehoogd: dikwijls werd de nieuwe vloer gewoon bovenop de oude geplaatst. Door enkel de bovenste vloer te behouden, beschikken we over voldoende ruimte om de technische leidingen te plaatsen, de vloeren naast de leidingen verder uit te vullen en akoestische isolatie te voorzien. Uiteindelijk komt de parketvloer precies op dezelfde hoogte te liggen als voor de restauratie, maar dan wel voorzien van alle moderne technieken.

Een eerste belangrijke ingreep was het plaatsen van grote, metalen kanalen om verse met stoom bevochtigde lucht in de lokalen te blazen. Dat is nodig voor de conditionering van het klimaat in het kasteel: als we de luchtvochtigheid in de lokalen op peil houden zal het houtwerk niet barsten en krijgen schimmels of houtetende insecten geen kans. Ook voor een goede bewaring van de originele textielbespanningen is het noodzakelijk dat de lucht en de vochtigheid aangepast worden. De klimatiseringsinstallatie staat opgesteld in een technisch lokaal in de kelder en op de zolder. Om voldoende stroom te voorzien voor de werking van de installatie werd er onlangs een nieuwe hoogspanningscabine gebouwd. Deze cabine werd

geïntegreerd in het nieuwe gebouw naast het Laathof. Na het plaatsen van de ventilatiekanalen werden er soepele buizen voorzien die de radiatoren zullen voeden. Die radiatoren zullen voor de houten lambriseringen worden geplaatst, mooi uitgelijnd in het patroon van de lambrisering. Voor de aansluiting zullen er in de plint twee gaatjes geboord worden waar de radiator aangekoppeld wordt. Tot slot werden ook de elektriciteitsleidingen in de vloer geplaatst. Voor de goede werking van het kasteel worden er in ieder lokaal stopcontacten en aansluitingen voor telefoon en internet weggewerkt achter de plinten, die met een simpele klik kunnen worden losgemaakt.

Bovenop en naast al deze technische leidingen zal de schrijnwerker een uitvulling met latjes plaatsen. Op de latjes wordt vervolgens de ondervloer voor de parketten en de plankenvloeren genageld. Als afwerking zal de aannemer in de mate van het mogelijke de oude, gedemonteerde vloeren terugplaatsen. Omdat sommige planken echter te veel waren beschadigd of aangetast door houtrot zullen er in sommige lokalen ook nieuwe plankenvloeren geplaatst worden. Vanzelfsprekend kiezen we de nieuwe planken op basis van dezelfde houtsoort en houtpatronen als de originele vloeren.

Ondertussen startte de aannemer ook met het voorzichtig demonteren van de plankenvloeren op de tweede verdieping. De restauratie van die verdieping maakt geen deel uit van deze fase, maar de demontage is nodig om de plafonds van de eerste verdieping te kunnen afwerken. Net zoals elders in het kasteel wordt er ook hier bepaald welke plankenvloeren uiteindelijk kunnen worden teruggeplaatst. En nu is het afwachten of een van de vele kasteelbewoners ooit iets heeft verstopt onder een of andere vermolmd

Vanaf augustus worden er ook buiten het kasteel grote landschapswerken uitgevoerd. In een bestaande walgracht ten oosten van het kasteel zal een brede brugverbinding gereconstrueerd worden. Katrien Hebbelinck, lector landschaps- en tuinarchitectuur aan de Erasmushogeschool en auteur van *De tuinen van Hingene*, geeft meer uitleg.

Een blik op het oosten

Van oudsher bevinden de mooiste woonvertrekken van het kasteel d'Ursel zich in de oostelijke vleugel. Bovendien biedt alleen deze zijde, ongehinderd door dorp of bos, voldoende vrije ruimte om vanuit het kasteel een verlengde zichtas op het landschap te creëren. Deze idee zat in zekere zin reeds begrepen in het parkplan van Eduard Keilig in 1883, maar werd pas gerealiseerd bij de aanleg en uitbreiding van het zogenaamde Parkbos-Oost op het einde van de 19de eeuw.

Om dit nieuwe uitbreidingsgebied ook toegankelijk te maken moest evenwel de gracht overbrugd worden. Op zoek naar een functionele, maar ook visueel geïntegreerde oplossing werd de ongeveer twintig meter brede watergracht plaatselijk gedempt, door over een lengte van vijfendertig meter een gronddam aan te leggen. Om niettemin de waterhuishouding in de gracht te beheren, stonden beide grachtdelen – als communicerende vaten – met elkaar in verbinden via een bakstenen tunnel.

Een vroeg 20ste-eeuws plan voor de aanleg van een tennisveld in de nabijheid van de brug laat zien hoe het bovenvlak van deze dam met gras was ingezaaid. Gekaderd door de essendreef (noordkant) en de beukendreef (zuidkant) in het Parkbos-Oost begeleidde dit grasveld als een brede groene loper het zicht op het achterliggende landschap. Maar toen in 1973 het Parkbos-Oost in privé-handen kwam, werden alle verbindingen met het kasteelpark en dus ook deze dam verwijderd. Alleen de onderliggende constructie bleef tot vandaag als een eiland in de kasteelgracht bewaard. Ook aan beide oevers zijn er nog gemetselde overblijfselen van de brug.

Met respect voor de historische elementen zullen de dam en de bijhorende zichtas nu hersteld worden. Met behulp van erosiewerende matten en een betonleiding, groeit straks weer gras over de kasteelgracht en kunnen we weldra opnieuw het Parkbos-Oost in. (K.H.)

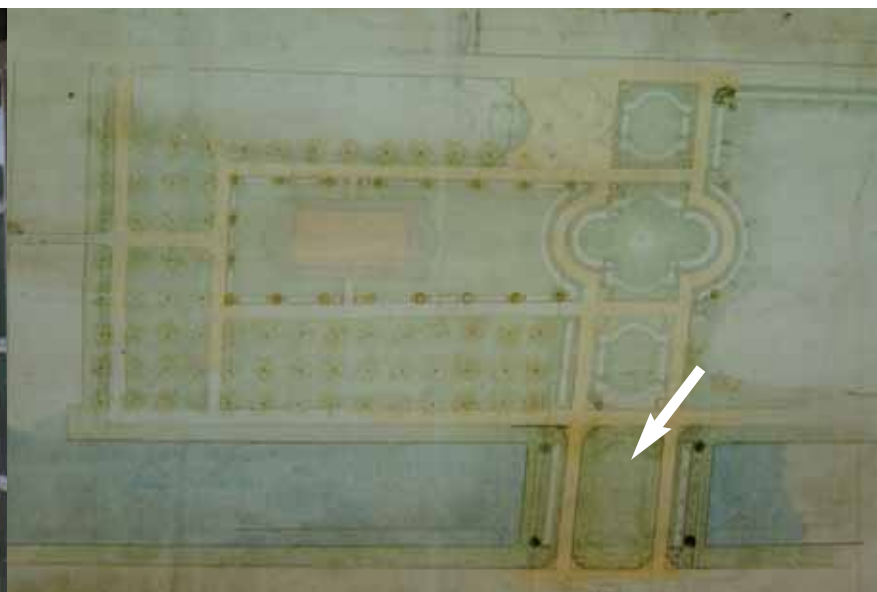
Meer info over de werken:

Kris Ketels
Provinciale Groendomeinen
Regio Mechelen
015 45 13 80

Meer info over de tuin:

Katrien Hebbelinck, *De tuinen van Hingene tussen Schelde, Rupel en Vliet* (Antwerpen, 2004), 64 blz.

Deze Erfgoedgids wordt verkocht in het kasteel. Bestellen kan ook door overschrijving van € 10,00 (plus € 2,20 verzendkosten) op rekeningnummer 776-5955213-92 van het Departement Cultuur met vermelding van de titel.

Windkracht 10, the making of

Toen de eerste reeks van de tv-serie Windkracht 10 werd ingeblikt, was het de bedoeling ooit een speelfilm rond de helikopterhelden van het 40ste Smaldeel te draaien. Tien jaar later zette regisseur Hans Herbots (van het succesvolle *Verlengd weekend*) zijn tanden in Windkracht 10, de speelfilm. Enkele acteurs keren terug in de langspeler, zoals Ludo Busschots, Vic De Wachter, Koen De Bouw en Warre Borgmans.

De hoofdrollen gaan echter naar nieuwkomers Kevin Janssens, die vooral in het theater heeft gewerkt, en naar Veerle Baetens die in diverse films en in *Flikken* meespeelde. Verder maken ook Jelle Cleymans, Stan van Samang, Axel Daeleire en Tine Reymer hun opwachting.

Windkracht 10 - Koksijde Rescue vertelt het verhaal van duiker Rick

(Kevin Janssens) die tegen zijn zin naar het 40ste smaldeel wordt gemuteerd en daar een team vormt met medic Alex (Veerle Baetens). Daarna volgt een stevige avonturenfilm met veel scrambles, Sea Kings en vuurwerk tussen de personages.

Het kasteel d'Ursel werd gekozen als locatie voor de acht minuten durende openingssequentie (goed voor vier draaidagen - of beter: draainachten). Hogere officieren en hun partner waren uitgenodigd op een militair feest ter gelegenheid van Koningsdag. Via de oprijlaan reden ze naar het prachtig verlichte kasteel. De vestibule en de spiegelzaal, maar ook de bossen en zelfs de bevroren vijver vormden het decor voor het feest, dat werd ontsierd door incidenten...

De film komt in het najaar in de bioscoop.

Hoogtepunten augustus - september - oktober 2006

- 13-14 augustus **Ensemble Walter Boeykens**
- 3-24 september **Tentoonstelling kerk Hingene**
- 8 september **Avondmarkt Hingene, met muziek- en vuurspektakel**
- 10 september **Open Monumentendag (onder voorbehoud van selectie voor Monumentenstrijd)**
- 1 oktober **Concert Cécile Kempnaers (sopraan) & Jurgen De bruyn (gitaar)**
- 12 oktober **Concert Constantinople**
- 15 oktober **deFilharmonie chambreert: Dimitri Ivanov (viool) en Luc Devos (piano)**

foto: Jacques Sonck

